

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

Πρόλογος

Ο συγγραφέας αυτού του ιδιαίτερου έργου πληροφορεί τον αναγνώστη για το πώς απέκτησε τη βεβαιότητα ότι το Φάντασμα της Όπερας υπήρξε στην πραγματικότητα

Το Φάντασμα της Όπερας υπήρξε στην πραγματικότητα. Δεν ήταν, όπως πίστευαν για καιρό, δημιούργημα της φαντασίας των καλλιτεχνών, δεισιδαιμονία των διευθυντών ή καρπός των ευφάνταστων και ευεπηρέαστων εγκεφάλων των νεαρών χορευτριών, των ταξιθετριών, των υπευθύνων για τα βεστιάρια ή των θυρωρών. Υπήρξε πράγματι, με σάρκα και οστά, παρότι είχε υιοθετήσει την κανονική εμφάνιση ενός πραγματικού φαντάσματος· δηλαδή μιας φασματικής σκιάς.

Όταν άρχισα να ερευνώ τα αρχεία της Εθνικής Ακαδημίας Μουσικής, έμεινα έκπληκτος από τις τρομερές συμπτώσεις ανάμεσα στα φαινόμενα που είχαν αποδοθεί στο «φάντασμα» και στην πιο απίστευτη, στην πιο ασύλληπτη τραγωδία που είχε ποτέ συμβεί και είχε συνεπάρει τους κύκλους της υψηλής παρισινής κοινωνίας· λίγο αργότερα συνέλαβα την ιδέα πως αυτή η τραγωδία θα μπορούσε να ερμηνευτεί λογικά μέσα από τα εν λόγω φαινόμενα. Τα γεγονότα χρονολογούνται γύρω στα τριάντα χρόνια πριν· και

δεν θα ήταν δύσκολο να βρει κάποιος σήμερα, στο φουαγέ του μπαλέτου, αξιοσεβαστους ηλικιωμένους άντρες, στον λόγο των οποίων μπορεί να βασιστεί απόλυτα, που ενθουμούνται σαν να συνέβη μόλις χθες τις μυστηριώδεις και δραματικές συνθήκες κάτω από τις οποίες απήγαγαν την Κριστίν Ντααέ, την εξαφάνιση του υποκόμη Ντε Σανί και τον θάνατο του μεγαλύτερου αδελφού του κόμη Φιλίπ, το πτώμα του οποίου βρέθηκε στις όχθες της λίμνης, κάτω στις βαθύτερες κατακόμβες της Όπερας, στην πλευρά της Ρου Σκριμπ. Αλλά κανένας από αυτούς τους μάρτυρες δεν είχε σκεφτεί, έως εκείνη την ημέρα, πως υπήρχε κάποια σύνδεση της εν πολλοίς μυθικής φιγούρας του Φαντάσματος της Όπερας με εκείνη την τρομερή ιστορία.

Η αλήθεια άργησε να αποκαλυφθεί στη σκέψη μου, γιατί την απασχολούσε μια έρευνα η οποία συσκοτιζόταν συνεχώς από γεγονότα τα οποία αρχικά θα μπορούσαν να θεωρηθούν υπερφυσικά: αρκετές φορές ήμουν έτοιμος να εγκαταλείψω την αποστολή αυτή καθώς εξαντλούσα τον εαυτό μου με την απέλπιδα αναζήτηση μιας θολής εικόνας. Εντέλει, έλαβα την απόδειξη πως τα προαισθήματά μου δεν με είχαν εξαπατήσει και δικαιώθηκα για τις προσπάθειές μου την ημέρα που βεβαιώθηκα πως το Φάντασμα της Όπερας ήταν κάτι περισσότερο από μια απλή σκιά.

Εκείνη την ημέρα είχα περάσει πολλές ώρες με τα *Απομνημονεύματα ενός διευθυντή*, το ανάλαφρο και επιφανειακό έργο του υπερβολικά σκεπτικιστή Μονσαρμέν, ο οποίος κατά τη διάρκεια της θητείας του στην Όπερα δεν είχε καταλάβει τίποτε από τη μυστηριώδη συμπεριφορά του Φαντάσματος και ο οποίος, όποτε του δινόταν η ευκαιρία, το περιγελούσε, έως ότου έγινε το πρώτο θύμα ενός περιέργου

οικονομικού εγχειρήματος το οποίο συνεχίστηκε με τον «μαγικό φάκελο».

Είχα μόλις βγει από τη βιβλιοθήκη απελπισμένος, όταν συνάντησα τον ευχάριστο διευθυντή της Εθνικής μας Ακαδημίας, στεκόταν φλυαρώντας στο κεφαλόσκαλο με έναν ζωηρό και περιποιημένο μικρόσωμο ηλικιωμένο άντρα, στον οποίο με σύστησε με ευχαρίστηση. Ο διευθυντής ήξερε τα πάντα για τις έρευνές μου και το πόσο ανυπόμονα και ανεπιτυχώς είχα προσπαθήσει να ανακαλύψω τα κατατόπια του ανακριτή, του μεσιέ Φουρ, ο οποίος είχε αναλάβει την έρευνα της πολύκροτης υπόθεσης του Σανί. Κανένας δεν γνώριζε τι είχε απογίνει, αν ήταν ζωντανός ή νεκρός. Τώρα είχε επιστρέψει από τον Καναδά όπου είχε περάσει τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, και το πρώτο πράγμα που είχε κάνει μετά την επιστροφή του στο Παρίσι ήταν να έρθει στα γραφεία της Όπερας και να ζητήσει μια θέση δωρεάν. Ο μικρόσωμος άντρας ήταν ο μεσιέ Φουρ αυτοπροσώπως.

Περάσαμε μαζί μεγάλο μέρος της βραδιάς και μου εξιστόρησε ολόκληρη την υπόθεση Σανί, όπως την είχε αντιληφθεί εκείνη την εποχή. Ήταν έτοιμος να καταλήξει στο συμπέρασμα πως ο υποκόμης έπασχε από τρέλα και ο θάνατος του μεγαλύτερου αδελφού οφειλόταν σε ατύχημα, καθώς δεν υπήρχαν αποδείξεις για το αντίθετο· αλλά ήταν όμως, παρ' όλα αυτά, πεπεισμένος πως η τρομερή τραγωδία που είχε συμβεί στα δυο αδέρφια σχετιζόταν με την Κριστίν Ντααέ. Δεν ήταν σε θέση να μου πει τι είχε απογίνει η Κριστίν ή ο υποκόμης. Όταν ανέφερα το Φάντασμα, γέλασε. Είχε κι αυτός ακούσει για τις περίεργες «εμφανίσεις» που υποδήλωναν την ύπαρξη μιας αφύσικης οντότητας που κατοικούσε σε μια από τις πλέον μυστηριώδεις γωνιές της Όπερας, και

γνώριζε την ιστορία του φακέλου· αλλά δεν είχε διακρίνει τίποτα που να άξιζε την προσοχή του ανακριτή, υπεύθυνου για την υπόθεση Σανί. Αυτό που είχε κάνει ήταν να ακούσει την κατάθεση ενός μάρτυρα που εμφανίστηκε αυτοβούλως, δηλώνοντας πως συναντούσε συχνά το Φάντασμα. Εκείνος ο μάρτυρας δεν ήταν άλλος από τον άντρα που ολόκληρο το Παρίσι αποκαλούσε ο «Πέρσης» και που ήταν πασίγνωστος σε όλους τους θεατές της Όπερας. Ο ανακριτής τον θεώρησε κάτι σαν οραματιστή.

Αυτή η ιστορία με τον Πέρση κίνησε το ενδιαφέρον μου τρομερά. Ήθελα, αν υπήρχε ακόμα χρόνος, να βρω αυτόν τον πολύτιμο και εκκεντρικό μάρτυρα. Η τύχη μου χαμογέλασε όταν τον ανακάλυπα στο μικρό διαμέρισμά του στη Ρου ντε Ριβολί, όπου ζούσε πάντοτε και όπου και πέθανε πέντε μήνες μετά την επίσκεψή μου. Στην αρχή ήμουν μάλλον καχύποπτος, αλλά όταν ο Πέρσης μου είπε, με την ειλικρίνεια ενός παιδιού, όλα όσα γνώριζε για το Φάντασμα και μου έδωσε τις αποδείξεις της ύπαρξής του, καθώς και την παράξενη αλληλογραφία της Κριστίν Ντααέ, να τη χρησιμοποιήσω όπως εγώ ήθελα, δεν είχα πλέον λόγους να αμφιβάλω.

Γνωρίζω πως η αλληλογραφία μπορεί να έχει πλαστογραφηθεί από την πρώτη έως την τελευταία λέξη από έναν άντρα η φαντασία του οποίου έχει τραφεί με τις πλέον σαγηνευτικές ιστορίες· αλλά, ευτυχώς, έχω ανακαλύψει κάποια γραπτά της Κριστίν, πέρα από την περίφημη δέσμη με τις επιστολές, και συγκρίνοντάς τα, όλες οι αμφιβολίες μου έσβησαν. Επίσης, ερεύνησα την πρωθύστερη ιστορία του Πέρση και ανακάλυπα πως ήταν ένας ευυπόληπτος άνθρωπος, ανίκανος να επινοήσει μια ιστορία που μπορεί να ματαίωνε την επιβολή του νόμου.

Αυτή, ωστόσο, ήταν η γνώμη των πιο σοβαρών ανθρώπων οι οποίοι, κάποια στιγμή, είχαν αναμειχθεί με την υπόθεση Σανί, φίλοι της οικογένειας Σανί, όπου έδειξα όλα τα αποδεικτικά στοιχεία μου και εξέθεσα όλα τα συμπεράσματά μου. Αναφορικά με αυτό, θα ήθελα να παραθέσω λίγες αράδες τις οποίες έλαβα από τον Στρατηγό Ντ.:

ΚΥΡΙΕ,

Δεν μπορώ να σας πιάσω υπερβολικά να δημοσιεύσετε τα αποτελέσματα της έρευνάς σας. Θυμάμαι καλά πως μερικές βδομάδες πριν από την εξαφάνιση εκείνης της σπουδαίας τραγουδίστριας, της Κριστίν Ντααέ, και την τραγωδία που βύθισε όλο το προάστιο του Σεν Ζερμέν στο πένθος, είχαν ειπωθεί πολλά στο φουαγέ του μπαλέτου για την υπόθεση του «Φαντάσματος», και πιστεύω πως σταμάτησε να συζητείται μόνο όταν προέκυψε εκείνη η άλλη υπόθεση που μας τάραξε όλους φοβερά. Αλλά αν ήταν δυνατόν –όπως πιστεύω, αφότου σας άκουσα– να εξηγηθεί η τραγωδία μέσω του Φαντάσματος, τότε σας ικετεύω, κύριε, να μας μιλήσετε ξανά για το Φάντασμα.

Όσο μυστήριο και αν αρχικά μας φαίνεται αυτό το Φάντασμα, εκείνη η θλιβερή ιστορία μπορεί να ερμηνευτεί ευκολότερα από την άλλη, όπου κακόβουλοι άνθρωποι προσπάθησαν να βάλουν δυο αδελφούς που σε όλη τους τη ζωή λάτρευαν ο ένας τον άλλον να αλληλοσκοτώνονται.

Πιστέψτε με, κ.λπ.

Τέλος, με τη δέσημη των χαρτιών ανά χείρας, πήγα για άλλη μια φορά στην αχανή επικράτεια του Φαντάσματος, στο τεράστιο κτίριο που είχε μετατρέψει σε βασιλείο του.

Όλα όσα είδα με τα μάτια μου, όλα όσα συνέλαβε ο νους μου, επιβεβαίωναν επακριβώς τα χειρόγραφα του Πέρση και μια υπέροχη ανακάλυψη επιστέγασε τους κόπους μου οριστικά. Αργότερα θα αναφερθεί πως σκάβοντας το υπέδαφος της Όπερας, μαζί με τους δίσκους φωνογράφου με τη φωνή της καλλιτέχνιδος, οι εργάτες ξέθαψαν και ένα πτώμα. Λοιπόν, ήμουν αυτόματα σε θέση να αποδείξω πως αυτό το πτώμα ήταν το Φάντασμα της Όπερας. Υποχρέωσα τον διευθυντή του θεάτρου να εξετάσει αυτό το αποδεικτικό στοιχείο με το ίδιο του το χέρι· τώρα πια θεωρώ πως αποτελεί ένδειξη απόλυτης αδιαφορίας αν στα χαρτιά κατέγραψαν πως το πτώμα αυτό ήταν ένα από τα θύματα της Κομμούνας.

Οι φουκαράδες που είχαν σφαγιαστεί από την Κομμούνα στις κατακόμβες της Όπερας δεν είχαν θαφτεί σε αυτή την πλευρά· μπορώ να τους υποδείξω πού θα βρουν τους σκελετούς τους: σε ένα σημείο όχι πολύ μακριά από αυτή την τεράστια κρύπτη, η οποία, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας, είχε εφοδιαστεί με όλων των ειδών τις τροφοδοσίες. Έλεσα πάνω σε αυτό το πέρασμα ψάχνοντας για το λείψανο του Φαντάσματος της Όπερας, το οποίο δεν θα έβρισκα ποτέ, αν δεν είχα την απίστευτη τύχη που περιέγραψα πιο πάνω.

Αλλά ως επιστρέψουμε στο πτώμα και στο τι πρέπει να κάνουμε με αυτό. Προς το παρόν, πρέπει να ολοκληρώσω αυτή την τόσο απαραίτητη εισαγωγή, ευχαριστώντας τον μεσιέ Μιφρόνιτ (ο οποίος υπήρξε ο κομισάριος της αστυνομίας που κλήθηκε για την πρώτη από τις έρευνες, μετά την εξαφάνιση της Κριστίν Ντααέ), τον μεσιέ Ρεμί, τον τελευταίο γραμματέα, τον μεσιέ Μερσιέ, τελευταίο καλλιτεχνικό διευθυντή, τον μεσιέ Γκαμπριέλ, τελευταίο διευθυντή

ορχήστρας, και ιδιαίτερα τη μαντάμ Λα Μπαρόν ντε Καστελό-Μπαρμπεζάκ, η οποία κάποτε υπήρξε η «μικρή Μεγκ» της ιστορίας (και δεν ντρέπεται για αυτό), το γοητευτικότερο αστέρι από τα μέλη του μπαλέτου μας, η μεγαλύτερη κόρη της πολύτιμης μαντάμ Γκιρί που απεβίωσε, η οποία είχε αναλάβει το ιδιωτικό θεωρείο του Φαντάσματος. Όλοι αυτοί με βοήθησαν πάρα πολύ· και χάρη σε αυτούς είμαι σε θέση να κάνω για τον αναγνώστη την αναπαραγωγή εκείνων των ωρών γνήσιας αγάπης αλλά και τρόμου με κάθε λεπτομέρεια.

Και θα ήμουν πράγματι αγνώμων αν παρέλειπα, την ώρα που στέκομαι στο κατώφλι αυτής της τρομερής και αληθινής ιστορίας, να ευχαριστήσω τον τωρινό διευθυντή της Όπερας, ο οποίος είχε την ευγενή καλοσύνη να μου παράσχει κάθε βοήθεια σε όλες τις έρευνές μου, και κυρίως τον μεσιέ Μεσατζέ καθώς και τον μεσιέ Γκαμπιόν, τον διευθυντή του θεάτρου, και εκείνον τον αξιαγάπητο άνθρωπο, τον αρχιτέκτονα, που έχει αναλάβει την αναστήλωση του κτιρίου, ο οποίος δεν δίστασε να μου δανείσει τα έργα του Σαρλ Γκαρνιέ, αν και ήταν μάλλον βέβαιος πως δεν θα του τα επέστρεφα ποτέ. Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω δημόσια τον φίλο μου και πρώην συνεργάτη μεσιέ Τζ. Λε Γκρος, ο οποίος μου έδωσε την άδεια να βυθιστώ σε αυτή την εξαιρετική βιβλιοθήκη του θεάτρου και να δανειστώ τις σπανιότατες εκδόσεις από το μεγάλο απόθεμα των βιβλίων.

ΓΚΑΣΤΟΝ ΛΕΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Είναι το Φάντασμα;

ΗΤΑΝ ΤΗ ΒΡΑΔΙΑ που ο μεσιέ Ντεμπιέν και ο μεσιέ Πολινί, διευθυντές της Όπερας, έδιναν την τελευταία τους πανηγυρική παράσταση για να γιορτάσουν τη συνταξιοδότησή τους. Αίφνης το καμαρίνι της Λα Σορέλι, μιας από τις κορυφαίες μπαλαρίνες, κατακλύστηκε από έξι νεαρές χορεύτριες που ανέβηκαν κατευθείαν από τη σκηνή, αφού «χόρεψαν» τον *Πολύευκτο*. Όρμησαν μέσα τρομερά αναστατωμένες, κάποιες ξεσπώντας σε ένα πιεσμένο και αφύσικο γέλιο, άλλες βγάζοντας κραυγές τρόμου. Η Σορέλι, που ήθελε να μείνει μόνη της για λίγο, προκειμένου να «χτενίσει» την ομιλία που είχε ετοιμάσει προς τιμήν των διευθυντών που θα αποχωρούσαν, περιέφερε θυμωμένα το βλέμμα σε αυτό το φρενιασμένο και θορυβώδες πλήθος. Ήταν η μικρούλα Ζαμ –το κορίτσι με την ανασηκωμένη μυτούλα, τα παρακλητικά μάτια, τα κόκκινα μαγουλάκια και τον κατάλευκο σαν κρίνου λαιμό και ώμους– που έδωσε με τρεμάμενη φωνή την εξήγηση.

«Είναι το Φάντασμα!» είπε και κλείδωσε την πόρτα.

Το καμαρίνι της Σορέλι ήταν διακοσμημένο με χαρακτηριστική κομψότητα. Ένας ολόσωμος καθρέφτης, ένας καναπές, μια τουαλέτα και μια ή δυο ντουλάπες αποτελούσαν την απαραίτητη επίπλωση. Στους τοίχους ήταν κρεμασμένα

μερικά χαρακτηριστικά, ενθύμια της μητέρας, η οποία είχε γνωρίσει τη δόξα της παλιάς Όπερας στη Ρου λε Πελετιέ· πορτρέτα του Βεστρί, του Γκαρντέλ, του Ντι Ποντ, του Μπιγκοτίνι. Αλλά το δωμάτιο έμοιαζε με παλάτι στα μάτια των ταπεινών κοριτσιών του μπαλέτου, τα οποία μοιράζονταν από κοινού ένα καμαρίνι και περνούσαν την ώρα τους τραγουδώντας, μαλώνοντας, κοπανώντας τους κατασκευαστές ενδυμάτων και τους σχεδιαστές κομμωτές, και κερνώντας η μία την άλλη λικέρ, μπίρα ή ακόμα και ρούμι, έως ότου το παιδί χτυπούσε το κουδούνι για να ανέβουν οι καλλιτέχνες στη σκηνή.

Η Σορέλι ήταν ιδιαίτερα προληπτική. Κάθε φορά που άκουγε τη μικρή Ζαμ να μιλάει για το Φάντασμα έτρεμε, την αποκαλούσε «μικρή ανόητη» και έπειτα, καθώς αυτή ήταν η πρώτη που πίστευε εν γένει στα φαντάσματα, και ειδικά στο Φάντασμα της Όπερας, ζητούσε να μάθει αμέσως όλες τις λεπτομέρειες.

«Τον έχεις δει εσύ;»

«Τόσο καθαρά όσο κι εσένα!» είπε η μικρή Ζαμ, τα πόδια της οποίας δεν την κρατούσαν και σωριάστηκε με ένα βογκητό στην καρέκλα.

Αμέσως μετά η μικρή Γκιρί –το κορίτσι με τα κατάμαυρα μάτια και τα μαλλιά κατράμι, με δέρμα μελαχρινό που άφηνε τα κόκαλά της να διακρίνονται από κάτω– πρόσθεσε: «Αν αυτό είναι το Φάντασμα, είναι πολύ άσχημος!».

«Αχ, ναι!» αναφώνησαν εν χορώ τα κορίτσια του μπαλέτου.

Και άρχισαν όλες να μιλάνε ταυτοχρόνως. Το Φάντασμα είχε εμφανιστεί με τη μορφή ενός τζέντλεμαν, με ρούχα επίσημα, στάθηκε αίφνης μπροστά τους στον διάδρομο, χωρίς αυτές να γνωρίζουν από πού είχε έρθει. Έμοιαζε να έχει βγει κατευθείαν από τον τοίχο.

«Ουφ!» είπε μια από αυτές, που δεν είχε ακόμα χάσει τα λογικά της. «Εσύ βλέπεις παντού το Φάντασμα!»

Και ήταν αλήθεια. Για κάμποσους μήνες δεν συζητούσαν τίποτε άλλο στην Όπερα, εκτός από αυτό το Φάντασμα με την επίσημη περιβολή που τριγύριζε το κτίριο απ' άκρη σε άκρη, σαν μια σκιά, που δεν μιλούσε σε κανέναν, που κανένας δεν τολμούσε να του μιλήσει και που εξαφανιζόταν αμέσως μόλις τον έβλεπε κάποιος, ενώ κανείς δεν ήξερε το πώς ούτε και το πού πήγαινε. Όπως συμβαίνει με τα πραγματικά φαντάσματα, βάδιζε εντελώς αθόρυβα. Οι άνθρωποι άρχισαν να γελάνε και να κοροϊδεύουν αυτό το Φάντασμα που ήταν ντυμένο σαν κομπός δανδής ή νεκροθάφτης· όμως ο μύθος του Φαντάσματος σύντομα πήρε τρομερές διαστάσεις ανάμεσα στα μέλη του μπαλέτου. Όλα τα κορίτσια, ούτε λίγο ούτε πολύ, έκαναν πως είχαν δήθεν συναντήσει αυτό το υπερφυσικό πλάσμα. Κι εκείνοι που γελούσαν δυνατότερα δεν ήταν και οι πιο χαλαροί. Όταν δεν εμφανιζόταν, πρόδιδε την παρουσία του κάποιο ατύχημα, κωμικό ή σοβαρό, για το οποίο η γενικευμένη προκατάληψη τον θεωρούσε υπεύθυνο. Αν κάποιος σκόνταφτε ή αν κάποιο από τα κορίτσια έπεφτε θύμα κάποιας φάρσας ή αν κάποια έχανε την πουδριέρα της, αμέσως υπεύθυνο ήταν το Φάντασμα, το Φάντασμα της Όπερας.

Εντέλει, ποιος το είχε δει; Συναντάς τόσους και τόσους μεταμφιεσμένους στην Όπερα που δεν είναι φαντάσματα. Αλλά αυτό το κοστουμί είχε μια κάποια ιδιαιτερότητα. Κάλυπτε έναν σκελετό. Έτσι τουλάχιστον έλεγαν τα κορίτσια. Και είχε, φυσικά, και νεκροκεφαλή.

Ήταν σοβαρά όλα αυτά; Η αλήθεια είναι πως η ιδέα του σκελετού προέκυψε από την περιγραφή του Φαντάσματος

που έκανε ο Ζοζέφ Μπουκέ, ο προϊστάμενος σχαρίστας, ο οποίος είχε στ' αλήθεια δει το Φάντασμα. Είχε πέσει πάνω στο Φάντασμα στη μικρή σκάλα, δίπλα στα φώτα, που οδηγούσε στις «κατακόμβες». Τον είχε δει για ένα δευτερόλεπτο –επειδή το Φάντασμα το έσκασε– και αν κάποιος έμπαινε στον κόπο να τον ακούσει, έλεγε:

«Είναι τρομερά αδύνατος και το φράκο του κρέμεται πάνω στον σκελετό του. Τα μάτια του είναι τόσο βαθιά, που μετά δυσκολίας διακρίνεις τα ασάλευτα μάτια του. Βλέπεις απλώς δυο μεγάλες μαύρες τρύπες, όπως στις νεκροκεφαλές. Το δέρμα του, που είναι τοιτωμένο πάνω στα κόκαλά του, μοιάζει με δέρμα ταμπούργλου, δεν είναι λευκό, αλλά αφύσικα κίτρινο. Η μύτη του είναι τόσο ανάξια λόγου, σχεδόν ανύπαρκτη, και μη ορατή από το πλάι· και Η ΑΠΟΥΣΙΑ της μύτης είναι κάτι τρομερό όταν ΚΟΙΤΑΣ. Όλα κι όλα τα μαλλιά που έχει είναι τρεις ή τέσσερις μακριές σκούρες μπούκλες που πέφτουν στο μέτωπό του και πίσω από τα αφτιά του».

Ο προϊστάμενος σχαρίστας, σοβαρός, νηφάλιος άνθρωπος και σταθερός, δεν ήταν από εκείνους που φαντάζονται διάφορα. Τα λόγια του εκλήφθησαν με ενδιαφέρον αλλά και απορία· σύντομα βρέθηκαν και άλλοι να πουν πως κι εκείνοι είχαν συναντήσει έναν άντρα με επίσημη περιβολή και με μια νεκροκεφαλή πάνω από τους ώμους του. Λογικοί άνθρωποι που είχαν ακούσει την ιστορία άρχισαν να λένε πως ο Ζοζέφ Μπουκέ υπήρξε θύμα μιας φάρσας που του είχε στήσει ένας από τους βοηθούς του. Και έπειτα συνέβησαν μια σειρά από περιστατικά, τόσο περίεργα και τόσο ανεξήγητα, που ακόμα και οι πλέον ευφυείς άρχισαν να νιώθουν νευρικότητα.

Για παράδειγμα, ένας πυροσβέστης είναι γενναίος

άνθρωπος! Δεν φοβάται τίποτα, ούτε καν τη φωτιά! Λοιπόν, ο εν λόγω πυροσβέστης, ο οποίος είχε πάει για να κάνει μια επιθεώρηση στις κατακόμβες και είχε αποτολμήσει να προχωρήσει λίγο πιο πέρα απ' ό,τι συνήθως, αίφνης επανεμφανίστηκε στη σκηνή ωχρός, τρομαγμένος, ξαφνιασμένος, με τα μάτια διάπλατα ανοιχτά, και λιποθύμησε κυριολεκτικά στην αγκαλιά της γενναίας και περήφανης μητέρας της μικρούλας Ζαμ.¹ Και για ποιο λόγο; Επειδή τον είχε δει να πλησιάζει προς το μέρος του. ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΤΟΥ ΗΤΑΝ ΣΤΟ ΥΨΟΣ ΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΗΤΑΝ ΑΣΩΜΑΤΟΣ, ΕΝΑ ΦΛΕΓΟΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΙ! Και, όπως προείπα, ένας πυροσβέστης δεν φοβάται τη φωτιά.

Το όνομα του πυροσβέστη ήταν Παμπλίν.

Τα μέλη του μπαλέτου θορυβήθηκαν. Στην αρχή, αυτή η φλεγόμενη κεφαλή δεν ανταποκρινόταν επ' ουδενί στην περιγραφή του Ζοζέφ Μπουκέ για το Φάντασμα. Αλλά οι νεαρές κυρίες σύντομα πείστηκαν πως το Φάντασμα είχε διάφορα κεφάλια και τα άλλαζε όποτε ήθελε. Και, φυσικά, αμέσως υπέθεσαν πως διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο. Καθώς ένας πυροσβέστης δεν κατάφερε να μη λιποθυμήσει, χορευτριες της πρώτης γραμμής αλλά και της τελευταίας είχαν κάθε δικαιολογία για τον τρόπο που τις έκανε να ταχύνουν το βήμα τους όταν περνούσαν από κάποια σκοτεινή γωνία ή έναν μισοσκότεινο διάδρομο. Η ίδια η Σορέλι, την επόμενη μέρα της περιπέτειας του πυροσβέστη, έβαλε ένα πέταλο στο τραπέζι μπροστά στο θεωρείο του φροντιστή της σκηνής, το οποίο όποιος έμπαινε στην Όπερα και δεν ήταν θεατής έπρεπε να αγγίξει, πριν βάλει το πόδι του στη σκάλα. Το πέταλο δεν επινοήθηκε από εμένα –όπως και κανένα άλλο στοιχείο αυτής της ιστορίας, αλίμονο– και βρίσκεται ακόμα στο τραπέζι στον διάδρομο, έξω από το θεωρείο του

φροντιστή της σκηνής, όταν μπαινεις στην Όπερα από την είσοδο γνωστή με το όνομα Είσοδος της Διεύθυνσης.

Αλλά ας επιστρέψουμε στη συγκεκριμένη βραδιά.

«Το Φάντασμα», φώναξε η μικρή Ζαμ.

Μια εναγώνια σιωπή απλώθηκε τώρα στα καμαρίνια. Τίποτα δεν ακούστηκε, εκτός από την ηχηρή ανάσα των κοριτσιών.

Τέλος, η Ζαμ τινάχτηκε πέρα, στην απέναντι γωνία, με ίχνη αληθινού τρόμου στο πρόσωπό της και ψιθύρισε:

«Άκου!»

Όλοι φάνηκαν να αφουγκράζονται ένα σούρσιμο έξω από την πόρτα. Ήχος βημάτων δεν ακούστηκε. Ήταν σαν ένα απαλό μετάξι να γλιστρούσε πάνω σε μια επιφάνεια. Έπειτα σταμάτησε.

Η Σορέλι προσπάθησε να επιδείξει περισσότερο θάρρος από τις υπόλοιπες. Πήγε στην πόρτα και με τρεμάμενη φωνή ρώτησε:

«Ποιος είναι εκεί;»

Αλλά κανείς δεν απάντησε. Έπειτα, νιώθοντας όλα τα μάτια καρφωμένα πάνω της, να παρακολουθούν τις κινήσεις της, έκανε μια προσπάθεια να επιδείξει θάρρος και είπε πολύ πιο δυνατά:

«Είναι κανείς πίσω από την πόρτα;»

«Α, ναι, ναι! Κάποιος είναι εκεί έξω!» αναφώνησε εκείνη η μικρή κατακόκκινη Μεγκ Γκιρί, τραβώντας θαρραλέα τη Σορέλι προς τα πίσω από τη φούστα της, που ήταν από τούλι. «Ό,τι και να κάνεις, μην ανοίξεις την πόρτα! Θεέ μου, όχι, μην ανοίξεις την πόρτα!»

Αλλά η Σορέλι, σπλισμένη με ένα σιλέτο που δεν άφηνε ποτέ, έστριψε το κλειδί και άνοιξε απότομα την πόρτα, ενώ

τα κορίτσια του μπαλέτου υποχώρησαν προς το εσωτερικό του καμαρινιού και η Μεγκ Γκιρί αναστέναξε:

«Μητέρα! Μητέρα!»

Η Σορέλι τόλμησε και κοίταξε στον διάδρομο. Ήταν άδειος· μια φλόγα φωταερίου, στο γυάλινο κλουβί της, έριχνε ένα κόκκινο και ύποπτο φως στο σκοτάδι τριγύρω, χωρίς να καταφέρνει να το εξαλείψει. Και η χορεύτρια έκλεισε και πάλι την πόρτα με έναν βαθύ αναστεναγμό.

«Όχι», είπε, «δεν είναι κανένας εκεί».

«Ναι, αλλά τον είδαμε!» αναφώνησε η Ζαμ, επιστρέφοντας με δειλά βηματάκια στη θέση της δίπλα στη Σορέλι. «Πρέπει να είναι κάπου εδώ γύρω και να περιφέρεται. Εγώ δεν πάω εκεί πέρα να ντυθώ. Καλύτερα να κατέβουμε όλες μαζί στο φουαγέ, τώρα αμέσως, να ακούσουμε τον “λόγο” και έπειτα να ανέβουμε πάλι πάνω όλες μαζί».

Και το κοριτσάκι ακούμπησε με ευλάβεια το μικρό κοραλλένιο δαχτυλίδι που φορούσε για φυλαχτό για να ξορκίζει την κακοτυχία, κρυφά, και με την άκρη του ροδαλού δεξιού αντίχειρά της έκανε έναν σταυρό σχήματος X πάνω στο ξύλινο δαχτυλίδι που στόλιζε το τέταρτο δάχτυλο του αριστερού χεριού της και είπε στα κοριτσάκια του μπαλέτου:

«Ελάτε, παιδιά, ανασυγκροτηθείτε! Τολμώ να πω πως δεν έχει δει κανένας ποτέ το Φάντασμα».

«Ναι, ναι, τον έχουμε δει – μόλις τον είδαμε!» φώναζαν τα κορίτσια. «Είχε τη νεκροκεφαλή του και το φράκο του, όπως και τότε που εμφανίστηκε στον Ζοζέφ Μπουκέ!»

«Και ο Γκαμπριέλ τον είδε!» είπε η Ζαμ. «Μόλις χθες! Χθες το απόγευμα – στο φως της ημέρας...»

«Ο Γκαμπριέλ, ο διευθυντής ορχήστρας;»

«Ναι, γιατί, δεν το ήξερες;»

«Και φορούσε το φράκο του μέσα στη μέρα;»

«Ποιος; Ο Γκαμπριέλ;»

«Όχι, το Φάντασμα λέω!»

«Βεβαίως! Μου το είπε ο ίδιος ο Γκαμπριέλ. Από αυτό τον αναγνώρισε. Ο Γκαμπριέλ ήταν στο γραφείο του διευθυντή σκηνής. Ξάφνου άνοιξε η πόρτα και ο Πέρσης μπήκε μέσα. Ξέρεις πως ο Πέρσης έχει κακό μάτι...»

«Α, ναι!» απάντησαν τα κοριτσάκια του μπαλέτου εν χορώ, αποκρούοντας τη βασκανία, ενώνοντας τον δείκτη με το μικρό δαχτυλάκι τους και δείχνοντας προς το μέρος του απόντα Πέρση, ενώ το δεύτερο μαζί με το τρίτο δάχτυλό τους είχαν γείρει και ακουμπήσει, με τη βοήθεια του αντίχειρά τους, πάνω στην παλάμη.

«Και ξέρεις πόσο προληπτικός είναι ο Γκαμπριέλ», συνέχισε η Ζαμ. «Όμως είναι πάντοτε ευγενικός. Όταν συναντάει τον Πέρση, απλώς βάζει το χέρι του στην τσέπη και ακουμπάει τα κλειδιά του. Λοιπόν, τη στιγμή που εμφανίστηκε ο Πέρσης στην πόρτα, ο Γκαμπριέλ τινάχτηκε από την καρέκλα του και πήγε στην κλειδαριά της ντουλάπας για να πιάσει σίδερο! Κι έτσι σκίστηκε ολόκληρο κομμάτι από το παλτό του, που πιάστηκε από ένα καρφί. Καθώς βιαζόταν να βγει από το δωμάτιο, κοπάνησε το μέτωπό του σε ένα κρεμαστάρι καπέλων και του βγήκε ένα τεράστιο καρούμπαλο· έπειτα, οπισθοχωρώντας, έγδαρε τον ώμο του στο παραβάν, δίπλα στο πιάνο· προσπάθησε να ακουμπήσει πάνω στο πιάνο, αλλά το κάλυμμα πλάκωσε τα χέρια του και τσάκισε τα δάχτυλά του· βγήκε έξω από το γραφείο τρέχοντας σαν τρελός, γλίστρησε στη σκάλα και την κατέβηκε με την πλάτη κουτρουβαλώντας. Εγώ έτυχε να περνάω από εκεί με τη μητέρα. Τον βοηθήσαμε να σηκωθεί. Ήταν

γεμάτος μελανιές και το πρόσωπό του ήταν καλυμμένο από αίμα. Φοβηθήκαμε και για τη δική μας ζωή, αλλά εκείνος άρχισε να ευχαριστεί τη Θεία Πρόνοια που την είχε γλιτώσει τόσο φτηνά. Έλεπα μας είτε τι ήταν αυτό που τον είχε κατατρομάξει. Είχε δει το Φάντασμα, πίσω από τον Πέρση. ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΜΕ ΤΗ ΝΕΚΡΟΚΕΦΑΛΗ, όπως ακριβώς τον περιέγραψε ο Ζοζέφ Μπουκέ!»

Η Ζαμ διηγήθηκε την ιστορία της τόσο βιαστικά, σαν να έβλεπε το Φάντασμα μπροστά της, και όταν ολοκλήρωσε, της είχε κοπεί η ανάσα. Σιωπή ακολούθησε, ενώ η Σορέλι συνέχιζε να βάφει τα νύχια της απορροφημένη. Την έσπασε η μικρή Γκιρί, που είπε:

«Ο Ζοζέφ Μπουκέ καλά θα κάνει να κρατάει τη γλώσσα του».

«Γιατί να κρατάει τη γλώσσα του;» ρώτησε κάποιος.

«Αυτή είναι η γνώμη της μητέρας», απάντησε η Μεγκ, χαμηλώνοντας τη φωνή της και στρέφοντας το βλέμμα τριγύρω, σαν να φοβόταν πως και άλλα αφτιά, πέρα από αυτά που ήταν παρόντα, μπορεί να άκουγαν.

«Και γιατί η μητέρα σου το πιστεύει αυτό;»

«Επειδή, επειδή, τίποτα...»

Η επιφυλακτικότητά της ενίσχυσε την περιέργεια των νεαρών κοριτσιών, που μαζεύτηκαν γύρω από τη μικρή Γκιρί και την παρακαλούσαν να εξηγήσει τι εννοούσε. Ήταν εκεί, η μια δίπλα στην άλλη, γέρνοντας όλες μαζί, σε μια κίνηση ικεσίας και φόβου, επικοινωνώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, τον τρόπο τους, παίρνοντας μεγάλη απόλαυση νιώθοντας το αίμα να παγώνει στις φλέβες τους.

«Ορκίστηκα να μη μιλήσω!» είπε η Μεγκ με κομμένη ανάσα.

Αλλά δεν την άφησαν σε ησυχία και υποσχέθηκαν πως θα κρατήσουν το μυστικό, έως ότου η Μεγκ, που λαχταρούσε να μοιραστεί αυτά που γνώριζε, άρχισε, με τα μάτια καρφωμένα στην πόρτα, να λέει:

«Λοιπόν, είναι λόγω του ιδιωτικού θεωρείου».

«Ποιου ιδιωτικού θεωρείου;»

«Το θεωρείο του Φαντάσματος!»

«Έχει θεωρείο το Φάντασμα; Αχ, για πες μας, για πες μας!»

«Μη φωνάζετε», είπε η Μεγκ. «Είναι το Θεωρείο Πέντε, ξέρετε, το θεωρείο στο μεγάλο διάζωμα, δίπλα και αριστερά από το θεωρείο της σκηνης».

«Αχ, βλακείες!»

«Αλήθεια σου λέω. Η μητέρα το έχει αναλάβει αυτό. Αλλά ορκίζεσαι να μην πεις λέξη;»

«Φυσικά, φυσικά».

«Λοιπόν, αυτό είναι το Θεωρείο του Φαντάσματος. Πάνω από έναν μήνα δεν το έχει κλείσει κανείς, εκτός από το Φάντασμα, και έχουν δοθεί διαταγές στα εκδοτήρια εισιτηρίων να μην πουληθεί ποτέ».

«Και πάει εκεί στ' αλήθεια το Φάντασμα;»

«Ναι».

«Τότε, λοιπόν, κάποιος πηγαίνει εκεί;»

«Όχι! Το Φάντασμα πηγαίνει εκεί, αλλά δεν είναι κανείς εκεί».

Τα κοριτσάκια του μπαλέτου αντάλλαξαν ματιές. Αν το Φάντασμα πήγαινε στο θεωρείο, θα έπρεπε κάποιος να τον είχε δει, επειδή φορούσε φράκο και είχε και νεκροκεφαλή. Αυτό ήταν που προσπάθησαν να κάνουν τη Μεγκ να καταλάβει, αλλά εκείνη απάντησε:

«Αυτό ακριβώς συμβαίνει. Το Φάντασμα δεν είναι ορατό.

Και δεν φοράει φράκο ούτε έχει νεκροκεφαλή! Όλες αυτές οι φήμες για τη νεκροκεφαλή και το φλεγόμενο κεφάλι είναι ανοησίες! Δεν υπάρχει τίποτα εκεί μέσα. Τον ακούς μονάχα όταν βρίσκεται μέσα στο θεωρείο. Η μητέρα δεν τον έχει δει ποτέ, αλλά τον έχει ακούσει. Η μητέρα ξέρει, επειδή εκείνη είναι που του δίνει το πρόγραμμα».

Η Σορέλι τη διέκοψε.

«Γκιρί παιδί μου, μας κάνεις πλάκα!»

Και τότε η μικρή Γκιρί έβαλε τα κλάματα.

«Έπρεπε να έχω κρατήσει το στόμα μου κλειστό – αν το μάθει ποτέ αυτό η μητέρα! Αλλά είχα δίκιο, ο Ζοζέφ Μπουκέ δεν είχε καμία δουλειά να μιλήσει για θέματα που δεν τον αφορούν – θα του φέρει κακοτυχία, έτσι έλεγε χθες βράδυ η μητέρα...»

Ακούστηκε ο ήχος από βιαστικά και βαριά βήματα στον διάδρομο και μια λαχανιασμένη φωνή:

«Σεσίλ! Σεσίλ! Είσαι εκεί;»

«Αχ, αυτή είναι η φωνή της μητέρας», είπε η Ζαμ. «Τι τρέχει;»

Πήγε και άνοιξε την πόρτα. Μια αξιοπρεπής κυρία, με παράστημα Πομερανού γρεναδιέρου όρμησε στο καμαρίνι και έπεσε βογκώντας στην άδεια πολυθρόνα. Τα μάτια της στο βαθυκόκκινο πρόσωπό της γύριζαν σαν τρελά.

«Τι τρομερό!» είπε. «Τι τρομερό!»

«Τι; Τι;»

«Ο Ζοζέφ Μπουκέ!»

«Τι τρέχει μ' αυτόν;»

«Ο Ζοζέφ Μπουκέ είναι νεκρός!»

Το δωμάτιο πλημμύρισε από επιφωνήματα, έκπληκτες κραυγές, τρομαγμένες ικεσίες για μια εξήγηση.

«Μάλιστα, βρέθηκε κρεμασμένος στην κατακόμβη του τρίτου ορόφου!»

«Το Φάντασμα!» πετάχτηκε η μικρή Γκιρί, σαν να της ξέφυγε· αλλά αμέσως το διόρθωσε φέροντας τα χέρια της στο στόμα: «Όχι, όχι! Δεν το είπα αυτό! Δεν το είπα αυτό!...»

Γύρω της, οι πανικοβλημένες φίλες της επανέλαβαν μέσα από τα δόντια τους:

«Ναι, πρέπει να είναι το Φάντασμα!»

Η Σορέλι ήταν κατάχλωμη.

«Δεν θα καταφέρω ποτέ να βγάλω τον λόγο μου», είπε.

Η μητέρα της Ζαμ είπε τη γνώμη της ενώ κατέβαζε ένα ποτήρι με λικέρ που έτυχε να βρίσκεται στο τραπέζι· το Φάντασμα πρέπει να έχει κάποια σχέση με την υπόθεση.

Η αλήθεια είναι πως ποτέ κανείς δεν έμαθε πώς σκοτώθηκε ο Ζοζέφ Μπουκέ. Η ετυμηγορία της έρευνας ήταν «αυτοκτονία». Στα *Απομνημονεύματα ενός Διευθυντή*, ο μεσιέ Μονσαρμέν, ένας εκ των διευθυντών που διαδέχθηκαν τον μεσιέ Ντεμπιέν και τον μεσιέ Πολινί, περιγράφει το συμβάν ως εξής:

«Ένα απεχθές συμβάν αμαύρωσε τη μικρή γιορτή την οποία οι κκ. Ντεμπιέν και Πολινί είχαν οργανώσει για να γιορτάσουν τη συνταξιοδότησή τους. Βρισκόμουν στο γραφείο του διευθυντή, όταν ο Μερσιέ, ο καλλιτεχνικός διευθυντής, αίφνης εισέβαλε στον χώρο. Έμοιαζε μισότρελος και μου είπε πως το πτώμα του προϊσταμένου χαρίστα βρέθηκε κρεμασμένο στην τρίτη κατακόμβη, κάτω από τη σκηνή, ανάμεσα σε μια αγροικία και σε ένα σκηνικό από τον *Βασιλιά της Λαχώρης*. Φώναξα:

»“Πάτε να τον κατεβάσετε!”

»Μέχρι την ώρα που κατέβηκα τη σκάλα και τη φορητή

σκαλίτσα, ο άντρας δεν ήταν πλέον κρεμασμένος από το σχοινί του!»

Συνελώς ο μεσιέ Μονσαρμέν θεωρεί πως αυτό δεν ήταν ένα αφύσικο συμβάν. Ένας άντρας να κρέμεται από ένα σχοινί: πήγαν και τον κατέβασαν· το σχοινί εξαφανίστηκε. Α, ο μεσιέ Μονσαρμέν είχε μια πολύ απλή εξήγηση! Ακούστε τι είπε:

«Ήταν αμέσως μετά το μπαλέτο· οι κορυφαίες αλλά και οι υπόλοιπες χορευτρίες δεν έχασαν χρόνο και πήραν τα μέτρα τους για να προστατευτούν από το κακό μάτι».

Να μαστε λοιπόν! Φανταστείτε τα μέλη του μπαλέτου να κατεβάζουν τη φορητή σκαλίτσα και να μοιράζονται, μεταξύ τους, το σχοινί με το οποίο κρεμάστηκε σε λιγότερο χρόνο από όσο χρειάζεται κανείς για να γράψει αυτή την πρόταση! Όταν, αντιθέτως, σκέφτομαι το ακριβές σημείο όπου ανακαλύφθηκε το πτώμα –την τρίτη κατακόμβη κάτω από τη σκηνή!–, φαντάζομαι πως ΚΑΠΟΙΟΣ πρέπει να φρόντισε για την εξαφάνιση του σχοινοῦ, εφόσον αυτό είχε πλέον επιτελέσει τον σκοπό του· ο χρόνος θα δείξει αν έχω κάνει λάθος.

Τα τρομερά νέα εξαπλώθηκαν σε ολόκληρη την Όπερα, όπου ο Ζοζέφ Μπουκέ ήταν τόσο δημοφιλής. Τα καμαρίνια άδειασαν και τα κορίτσια του μπαλέτου συγκεντρώθηκαν γύρω από τη Σορέλι, σαν υπάκουα αρνάκια γύρω από τον βοσκό τους, έπειτα κατευθύνθηκαν προς το φουαγέ μέσα από τους μισοσκότεινους διαδρόμους, τρέχοντας όσο πιο γρήγορα μπορούσαν τα μικρά ροδαλά ποδαράκια τους για να τις μεταφέρουν.